

# ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1991

# 2





# \* Päikesesejänku \*

«Kui suureks saan, hakkän triikijaks,» arwab Julija. «Millegipärast triikimine emadele ei meeldi.»

«Kui suureks saan, hakkän lasteaia-kasvatajaks,» usaldab Julija teisel korral. «Kasvatajal on kriuksuvad kingad.»

«Aga näitlejaks ma ei hakka. See on raske töö.»

«Ei, ma ei ole näitleja,» arwab Julija. «Ma lihtsalt mängin saates ja see on tore.»

«Kust sa tead, mida mängida?»

«Noh, me oleme isaga enne kõik läbi arutanud. Algul ma pean laulma, siis

tutvustan oma sõpru, siis õpetan mõne retsepti järgi lihtsat toitu valmistama. Retsept tuleb enne küll pähe õppida. Muidu läheb saates kõik untsu.

Ma ei oska ju lugeda.»

Studios on päris ehtne hambaarst. Julija kardab. Aga midagi pole parata. Kui hammas on katki, tuleb see terveks teha. Pisut urgitsemist ja puurimist ning ongi kõik. Natuke pisaraid muidugi ka. Aga lõpuks teeb Julija arstile rõõmsalt pai. Hea onu ikka, tegi haige koha terveks. Pärast saadet tuli televisiooni hulk kirju, vanemad muudkui tänasid Julijat eeskujuu eest. Nii said teisedki hädalised arsti juurde viidud.

Kord kutsus tüdruk saatesse Regina. Vanaproua on Julija sõbratar, kellega koos on tore ilma asju arutada, aga kes ka mõnusalv muinasjuttu räägib. Lapsed kardavad vanemaid inimesi, arwab Julija isa Sigutis. Lapsed on harjunud, et vanemad inimesed on need, kes ainult keelavad ja käsiavad. Julija näitas kõigile, et ka vanaema-ealistega on võimalik üksteist mõista.

Pildistanud VITOLIS VILPISAUŠKAS



Julija on 5-aastane Leedu tüdruk. Ta isa ja ema töötavad televisioonis. Ükskord tuli neile pähe, et peaks alustama uut saatesarja lastele. Seal peaks rääkima väikese inimese rõõmudest ja muredest ning tegema seda nii, et vähemalt telekraanilt paistaks ühe tüdruku elu rahulik ja vahva. Saate nimigi sai rõõmus: «Päikesesejänku». Ja saatejuhiks paluti Julija.

Millest lastele saates rääkida? Suured inimesed panid mitme peale kava kokku, aga Julija laitis kogu töö maha. Tüdruku arvates ei tea täiskasvanud üldse, millised on laste õiged mured. Õige mure on näiteks see, et laps ei saa oma vanematega peaaegu kunagi mängida, et igal pool peab midagi kartma. Ja et üldse on paljud asjad valesti. Mänguasjade poed on tühjad ja lonkajat või prillikandjat naerdakse. Ka Julijal on prillid.

© Täheke 1991



Julija on julge ja hakkaja. Ning lisaks paistab ta ekraanil lihtne ja loomulik. Sest nagu öeldud, ta ei näitle, vaid mängib telesaaates. See-pärast ta vaatajatele nii väga meeldibki.

INGRID RENSER  
BESTI RAHVUS-  
AAMATUKOGI



# Sünnipäevakink

HELJO MÄND

Riinal on mure. Suur mure. Riina kõige paremal sõbral Kauril tuleb sünnipäev, aga Riina ei tea, mida kinkida. Kauril on kõik asjad olemas. Poodi pole mõtet minnagi. Peab ise välja mõtlema. Ja Riina mõtleb. Näeb sünnipäevakinki koguni unes. Näeb, et kõnnib Toompeal ja talle tuleb vastu hall küürus eideke. Toetub kepile ja pakub puumuna.

«Võta, tütreke,» ütleb ta. «Sa ei kahetse.»

Riina kõhkleb.

«Võta, võta!» käib eideke peale — ja annab Riinale puumuna, millele on maalitud erksavärvilised pildid.

Puumuna on Riina peos kerge, nagu puu ei olekski puu, vaid kanamunakoor. Ja pildid hakkavad plinkima. Kümme suud käisid Riinal puumuna lahti teha. Ütlevad, et muna sees on seiklused. Riina teeb, nagu kästud. Võtab ühe seikluse välja — ja on

kohe nõiduses! Ümberringi on suvi, aga Riina ja Kaur sõidavad kelguga Toompea mäest alla. Teevad pika liu, kuni kelk viib neid karusselliplatsile. Nad hüppavad kelgult karussellile ja see tõuseb lennukina õhku.

Väärt kink! Niisugust puumuna tahaks endale igaüks. Ka Kaur. Ainult kust seda ilmsi võtta? Või kinkida unenägu? Aga seda ei saa ju ilusa paelaga kinni panna. Kuidas sa ütled: palju õnne sünnipäevaks! — ja pihku ei pista midagi.

Riina ohkab.

Kui otsiks siiski selle halli küürus eidekese üles. Äkki ta ütleb Riinale, kuidas unenägusid kinkida. Et Kaur näeks täpisealt sedasama und, mida Riina nägi. Ja võtaks puumunast välja veel teised seiklused. Riina ei jõudnud kõike uudistada, enne tuli hommik peale.

Illustreerinud REGINA LUKK



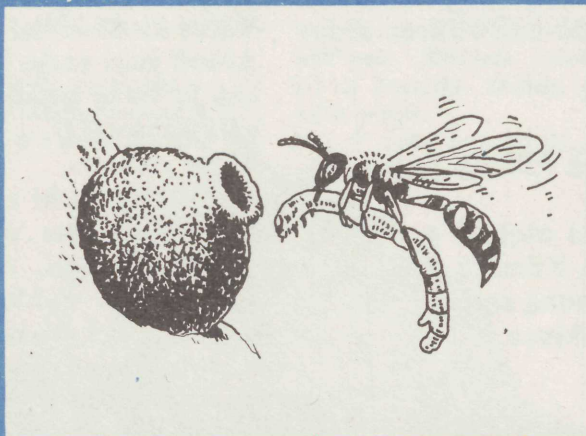




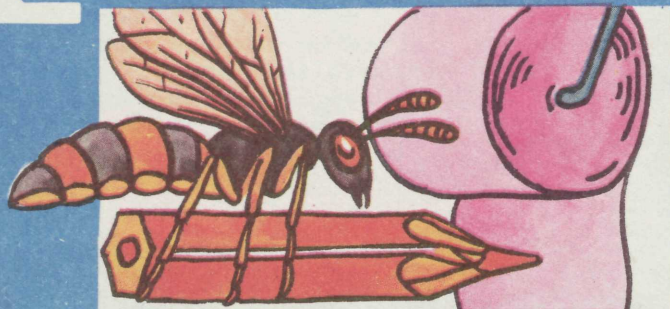
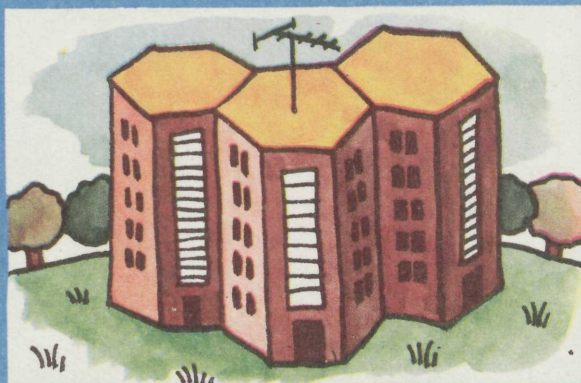
Seekord uuris Kaaren Kaarel, kuidas tema lähemad sugulased, putukad, linnud ja loomad, ehitustööga toime tulevad. Nad teevad seda väga kavalalt ja otstarbekalt.

Kaaren Kaarel teab, et herilased on väga osavad ehitusmeistrid. Pesa teevad nad kõige ehtsamast paberist, mida herilased oskasid valmistada miljoneid aastaid enne seda, kui inimene kirjutama õppis. Herilased valmistavad oma paberit peaaegu samamoodi, nagu seda tehakse paberivabrikutes. Kuid need tulevad oma tööga toime loodust saastamata. Herilased kisuvad oma lõugadega puu küljest kiude ja hõõruvad need hästi peeneks. Peeneks jahvatatud puidu niisutavad nad vee ja süljega. Pärast kuivamist jääb järele hall paberimass. Küllap oled metsas või pööningul näinud vana herilasepessa. Kui sellest tükikese kätte võtad ja lähemalt uurid, näed, et see sarnaneb paksu pakkimis- või pakimispaberiga. Pehme pliatsiga saab herilasepessa tükile isegi kirjutada.

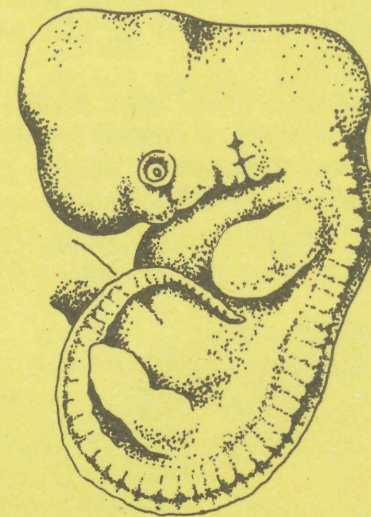
saviherilased, kes elavad soojemates paikades, ehitavad oma pesa savitükikestest. Saviherilane rajab oma pesa kas savise järsaku või savimaja külge. Ta närib seina sisse uru ning samal ajal ehitab uru jätkuks forukese. Herilane tassib pesast välja savitükikesi, niisutab need oma kleepuva süljega ja muudkui pikendab oma ehitust. Selline pikendus võib olla toru- või kannukujuline.



Üks nutikamaid ehitajaid on mesilane. Küllap sa oled meekärjest mett imenud. Vaha selleks valmistavad töomesilased eriliste vahanäärmetega. Ühe kärjekannu valmistamiseks on vaja 13 milligrammi (milligramm on ühest grammist tuhat korda väiksem) vaha. Kärjekannud on kuuetahulise kujuga. Teadlased on välja arvutanud, et mesilased oskavad kõige väiksema ehitusmaterjali kuluga ehitada kõige mahukamaid kambrikesi.



# Ahv ja



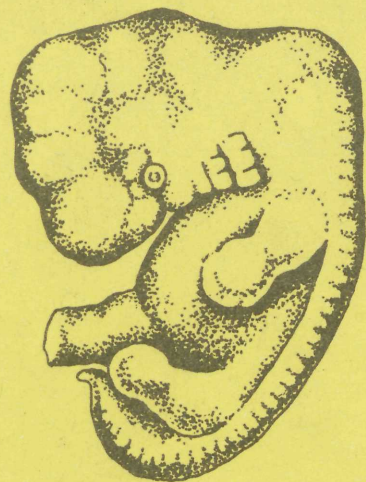
Ahvi loode.

Väga ürgse muinasjutu järgi lõi inimese Jumal. Nagu muinasjuttudega ikka, selgus lõpuks, et tegelikult käisid asjad teisiti.

Kui uusi maid avastati, selgus, et maailmas elab inimesi, kellest piiblijumalal aimugi polnud. Näiteks neegrid ja indiaanlased. Ja et on olemas inimahvid (esimese ehmatusega peeti neid kuradi- teks). Uuriti lähemalt ajalugu ning loomade tekkelugu — ja sai selgeks, et piiblijutu järgi ei võinud inimene ega loomad kohe kuidagi tekkida. Aga kuidas siis!

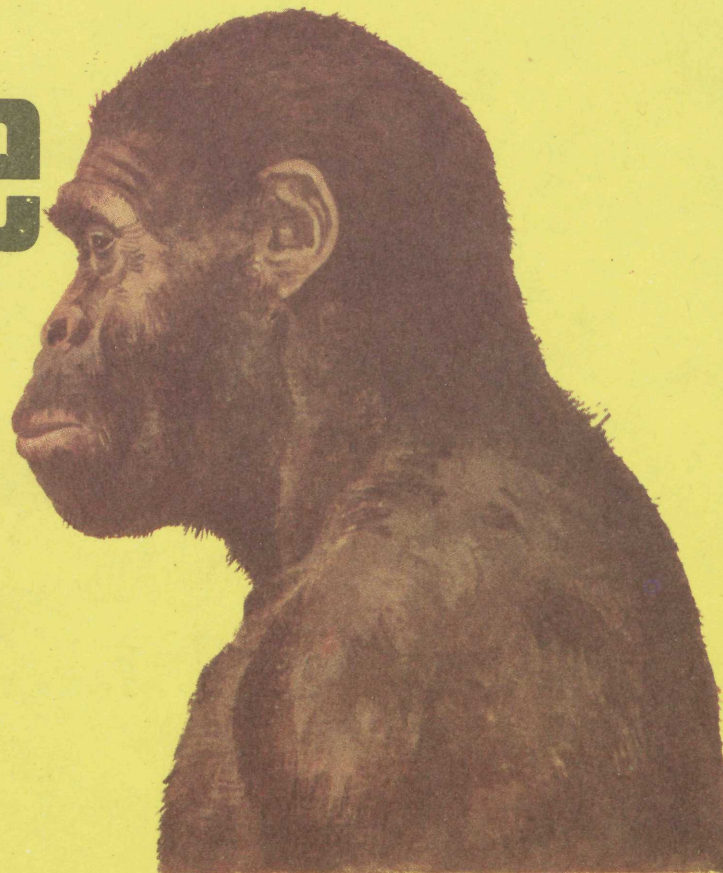


# inimene



31—41-päevane inimese loode.

Kõige mõistlikum järeldus oli see, et inimene ei saanud alguse mitte savitükist, nagu jumalajutus kirjas, vaid ahvist. Nad olid juba silmaga vaadates sugulaste moodi. Mõned arvasid, et ahvid muutusid töökaks ja viisakaks — nii nad harjutasid ennast inimeseks. Teiste meelest said poegi ainult kenamad ahvid ja oligi lõpuks inimene käes. Inimese tekke õige mõistmiseni aitas jõuda Eestimaalt pärit mees Karl Ernst von Baer (selle aasta veebruaris saanuks ta 199-aastaseks). Tema seadis järjele teaduse, mis väga täpselt loomade

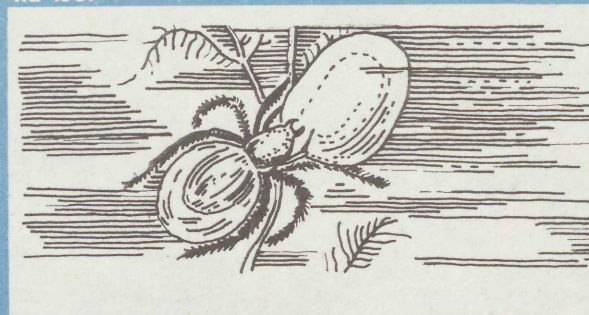


Australopiteekus — Aafrikas elanud inimese eellane.

arengut uuris (arengubioloogia). Inimese ja ahvide veel sündimata järglasi uurides selguski, et inimesed on teisiti arenema hakanud ahvilapsed. Seepärast ongi ahvilapsed oma ema kõhus siiani rohkem inimese moodi. Oi-oi-oi, mis jutt see on! Jah, ega tõde siis alati meeldiv ole. Või tegelikult — mis sellest siis halba on — olla ahvi sugulane. Ahvid on vahvad loomad. Aga kui see jutt sulle ei meeldi, mõtle ise välja lugu inimese tekkest ja saada see muinasjutt toimetusele.

MAIE REMMEL

vesiämbliku maja on vee all. Vesiämbliku tagakeha on kaetud heledate karvakestega, mis ei lähe vees märjaks. Karvakeste külge jääb õhukiht, mis läigib vee all nagu tilk elavhõbedat. Maja paigutab vesiämblik veetaimede vahele. Vesiämblik pistab oma tagakeha veest välja ja viib selle külge jäänud õhumulli võrguniidest kootud majakesse. See majake on kellukese kujuline ja umbes sõrmkübara suurune. Vesiämblik kasvatab siin üles oma lapsed ja talvitub ka ise.



kala, kes oma järglastele pesa ehitab, on isaogalik. Vahel kreeka pähkli, vahel teetassi suuruse pesa ehitab ta madalasse vette veetaimede vahele. Ehitusmaterjaliks kasutab ta taimede osi, vahel ka kive. Isaogalik valvab, parandab ja puhastab pesa seni, kuni lapsukesed ise ujuma hakkavad.



metsaelanikest on üks tublimaid urumeistreid mäger. Elukohaks valib ta künkliku segametsa. Vanad mägralinnakud kujutavad endast keerulisi mitmekorruselisi ehitisi. Väljapääsuavasid võib olla 2 kuni 50-ni. 5—10 meetri pikkused käigud viivad avaratesse pesakambritesse. Teadlased on kindlaks teinud, et mõned suured mägralinnakud on kasutusele võetud juba tuhandeid aastaid tagasi. Mäger peab väga lugu puhtusest. Nii oma pesa kui ka selle ümbruse hoiab ta alati korras.

Kaaren Kaare



RUDOLF RIMMEL

LEHMALAUTA ASTUS SISSE KAAMEL,  
ASTUS AEGLA SELT JA RASKET SAMMU TA,  
OLI KÜÜRÜ VAJUNUD JA KAAME —  
AIMATES, ET TULEB KAASA AMMUDA.



RUDOLF RIMMEL

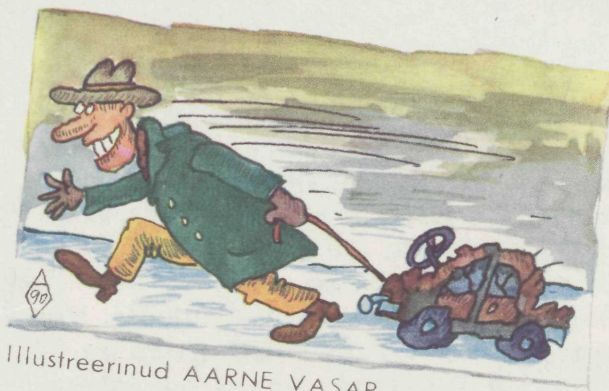
ÄRAARVAMATA HEA ISUGA RÖÖMUS MAIASMOKK KARU  
NOSIS HOMMIKUKS TÜHJAKS EELVIIMASE TARU.  
KÜSIS MESINIK NÖUTULT: MIS ME NÜÜD TEEME!  
KARU KUMMARDAS: TEEKIN VEEL ÜHE KARUTEENE.



Kogunud GUIDO ILVES



«Katrín, kas sa näitasid arstile keelt,  
nagu ma käskisin!»  
«Jah, ema, ja pikka nina tegin talle ka  
veel.»



Illustreerinud AARNE VASAR

«Ema, mis saab roostetanud ja lagune-  
nud autost!»  
«Selline müüakse sinu isale ja ta usub, et  
sai täiesti korraliku sõiduki.»



«Ema, isa tuli koju!»  
«Mis siis!»  
«Mida me talle enne näitame, kas sinu  
uut kübarat või minu päevikut!»

Naid



RUDOLF RIMMEL

HUNT OLI JUBA NÕNDA PIKALT ULUNUD,  
ET KÜÜNARNUKID OLID LÄBI KULUNUD.  
HUNT LAMAS METSALAGENDIKUL LÖSAKIL  
NING ULGUS IGAVUSEST KÄSIPÕSAKIL.

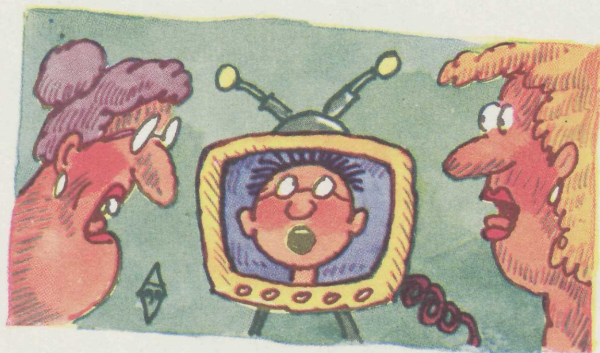


RUDOLF RIMMEL

TIGU ROOMAS TAEVASSE NING TAEVAS LIGINES.  
TIGU OLI KAHTLEJA NING KAHTLUS SIGINES.  
KAHTLUS AINA SUURENES JA TEDA VAEVAS TEEL:  
KUI MA JÕUAN TAEVASSE, MIS MA TAEVAS TEEN!



Illustreerinud HILLAR METS



«Jürgen, kas sa tead, mis juhtub lastega,  
kes alati teiste jutule vahele räägivad?»  
«Muidugi tean, kui suureks saan, hakkan  
telereporteriks.»



LÕUNAKS OLI  
"PÄEVALEHT",  
AGA VÄGA  
KAHJU, ET MEIL  
POLE VEEL  
"HOMMIKU-  
LEHTE"

ÕHTULEHT

Ants hüüab emale: «Ema, Enn sööb  
ajalehti!»  
«Pole midagi, need on eilsed,» rahu-  
tab ema.



Isa jalutab pojaga metsas ja selgitab:  
«Tead, kunagi oli selle metsa asemel  
meri.»  
«Ma ise arvasin sedasama, kui nägin  
maas nii palju sardiinikarpe.»

Naiju



Kui Sul ei ole veel

# KIRJASÕPRA,

aga Sa soovid teda leida, võid nüüdsest abi saada «Tähekestest»! Selleks kirjuta meile oma täpne aadress, lisa juurde huvialad või midagi muud, mis Sind iseloomustab. Ja mis kõige tähtsam: kui soovid, trükime ära ka Su pildi. Nendel, kes Sulle kirjutavad, on ju väga oluline teada, milline Sa oled. Muide, kindlasti näed Sa parem välja värvifotol.

Täna aga sissejuhatuseks kolm aadressi:

KRISTI RÜÜTEL, 9a.  
203300 Kuressaare  
Aia 60a-14  
Huvialad: lugemine, margid, ümbrikupildid

KATRIN VINNE, 11a.  
202600 Põlva maakond  
Kiama küla  
Aarna  
Huvialad: kleepsud, vesipildid, joonistamine, sport, muusika

ANNIKA ROOV, 8a.  
202040 Ida-Virumaa  
Kiviõli  
Viru 21-23  
Huvialad: joonistamine, rahvastepall.



## Andla kooli lugu

Ükskord ostis ema mulle Henno Käo raamatu «Suure kivi lood». Vaatasin huviga pilte, mis tundusid tuttavad olevat. Vanaema vaatas ka pilte ja näitas lossi moodi uhket maja: «See oli meie Andla koolimaja.»

Vanaema ja vanaisa olid ühes klassis käinud. Siiani on vanaemal meeles, kuidas ta oli lugenud ja kogemata lugedes vilistanud. Õpetaja oli aga kurjustanud hoopis ühe vallatu poisiga. Vanaema ei julgenud üles tunnistada ja süütunne on alles siiani.

Selles koolis käisid ka minu ema ja tädi. Siis oli koolis lapsi vähem. Ema meenutas: kui ta uue kasukaga kooli oli läinud, lubanud suuremad poisid püssi kaasa võtta, et jänes koolis...

Nüüd selles majas enam kooli pole, pole lapsi. Eelmisel aastal käisime vanaemaga vaatamas. Oli kurb: park oli võssa kasvanud, klaasid katki, ruumid koli täis. Samal ajal toimusid ülemaailmsed saarlaste päevad. Andla mõisa parunessid (üks Ameerikast, teine Saksamaalt) käisid kunagist kodu vaatamas. Mida nad võisid küll mõelda?

PIRET TÄNAV, Paide 3. Keskkooli 4.b klassi õpilane



Prantsuse muinasjutu järgi jutustanud  
JÜRI RANT

## Kolm

Elasid-olid kord kolm jahimeest. Kaks neist käisid porgandpaljalt, aga kolmas ei saanud riidehilpugi omaks nimetada. Neil kolmel jahimehel oli kolm püssi. Kaks neist olid laadimata, aga kolmandal polnud kuuli rauas.

Ühel hommikul vara läksid jahimehed jahile. Nad muudkui läksid ja läksid, kuni olid kaugemast kaugel ja isegi sealt veel natuke kaugemal. Pärale jõudnud, pöruatasid nad väikeses salus kolme jänese pihta. Kahest jänesest läks pauk mööda, kolmas pääses põgenema. Jahimehed võtsid põgenema pääsenud jänese ja torkasid selle alasti mehe rõivaste alla. Siis nad ütlesid: «Välg ja pauk! Mille sees me seda põgenema pääsenud jänest moorima hakkame!»

Niisiis hakati otsima, mille sees põgenema pääsenud jänest pehmeks keeta. Käidi ja käidi, kuni oldi kaugemast kaugel ja pisut kaugemalgi veel. Seal nägid nad väikest maja, millel polnud seinu ega katust, uksi, aknaid ega korstnat, ülepea üldse mitte midagi.



Väk ja pauk!



Illustreerinud JUSS PIHO

# Jahimeest

Kolm jahimeest koputasid kolm korda väravale:

«Rat-a-tat-tat, rat-a-tat-tat, rat-a-tat-tat, ra-a-tat-tat!»

Ja majast kostis hääl:

«Tulen, tulen! Mis te soovite?»

Kolm jahimeest vastasid:

«Kas te saaksite meile laenata kastrulit või ahjupotti? Me tahaksime küpsetada jänest, kes ennist põgenema pääses.»

Ja uuesti kostis hääl:

«Võtke või kõik mu kolm. Kaks on auklikud nagu sõel, kolmandal aga pole põhja all.»

Kolm kanget jahimeest võtsid kastruli, millel polnud põhja all, ja moorisid selles jänest, kes oli põgenema pääsenud.

Aga enne veel, kui

prael said küpseks ääred,  
tegi jänes potist sääred.

Ja sellega on me muinaslool lõpp.

## Minu esimene pikk kleit

Käin peotantsu õppimas. Õpetaja ütles, et meil on vaja valget pikka kleiti. Siis algas meil emaga väga raske aeg. Kes õmbleb kleidi? Õpetaja ütles, et tema majas elab üks õmbleja. Läksime siis teda paluma. Õmbleja arvas, et kui kõvasti pingutada, võib kleidi isegi õigeks ajaks valmis saada. Ja nädala pärast oligi kleit valmis! Küll see oli ilus! See on minu lühikese elu esimene pikk kleit. Tunnen ennast selles printsessina.

MARIA DJOMINA, Põlva Keskkooli 4.d klassi õpilane

## Kadunud kustutuskumm

Olin kadunud kustutuskumm. Istusin üksi ühes pimedas nurgas ja ootas, et keegi mu üles leiaks. Siis saaksin jälle pinalisse ja lapsed kustutaksid minuga sassiläinud tähti või noote. Mul oli pimedas nurgas nii igav.

Kuid siis sõitis minust mööda tolmuimeja, kellega koos oli väike tüdruk. Ta kummardus ja võttis mu üles. Mul oli nii hea meel, et kustutasin kõik sassiläinud tähed ära.

KAJA LÄTT, Ülenurme Keskkooli 4.a. klassi õpilane

## Tuktum lõunasöögi ajal

Sõime lõunat. Äkki karjatas Tarvi: «Naksi on lahti!» Naksi on suur hundikoer. Isa jooksis õue ja püüdis Naksi kinni. Koer sai karistada, sest ta murdis kaks kana ja kukke pole ka siiani enam nähtud.

PRIIT PÖHJALA, Tallinna 20. Keskkooli 1.a kl. õpilane

## Tüdruku ja kassi lugu

Kass läks Tiina juurde ja hõõrus end vastu Tiina säärt. Kurr-näu, kurr-näu, tegi kass. Kas tahad piima? Kurr, tegi kass jälle. Tiina jooksis tupp ja tõi piima. Kass oli rõõmus, et Tiina temast aru sai.

TIINA RIISENBERG, Haapsalu Linna Algkooli 2.c klassi õpilane



# Jänes ja põldpüü

JAAN RANNAP

«Kuule, jänes! Ärka üles! Öhtu käes, kas kõht tühi ei ole!» Ärkabki kahara kuuse okste all maganud jänes, sügab end käpaga kõrva tagant, poeb lagedale ja hakkab orasepõllu poole kalpsama. Aga põldpüüde parv vuristab metsaserva tukkuma. Nemad lendavad põllule siis, kui valgeks läheb. Hommikuks on jänes mitu ilusat oraselappi lume alt välja kraapinud. Jänesel tugevad käpad, tema käes käib see kähku. Nüüd saavad ka põldpüüd orast nokkida, võib-olla, et leiavad mõne teragi.



Talvised killud

# Roti tekk

JAAN RANNAP

Rott leidis pööningult lappidest nukuteki. Tekk oli soe ja pehme, rott läks seda maha müüma.

«Hei, orav! Osta mu tekk ära. Hea külmal ööl peale võtta.» Orav krabistas kuuse otsast alla, takseeris tekki, raputas pead.

«Ei mul ole seda vaja. Mul tekk omast käest. Kui öö on külm, tõmban end pesas kerra ja laotan saba peale.»

Kase otsas istus teder ja nokkis urbi. Rott temaga kaupa tegema.

«Teder, teder, osta mu tekk ära. Kui öö külm, on sul seda hea ümber võtta.»

Ei saanud ka tedrest ostjat.

«Minul on sada korda paksem, tuhat korda suurem tekk,» kiitles teder. «Kui öö külm tuleb, panen tiivad kokku ja kukutan end lumme. Lumeteki alla pole pakast tundagi.»

Midagi polnud parata, rott vedas teki pööningule tagasi.

«Kulub mulle endale ära,» otsustas rott.

Tõsi see ju oli. Saba oli rottil niru, ei sellest olnud sallikski asja. Aga mis lumeteki puutus... Rott turtsatas. Tema oli inimeste katusealusega harjunud. Mingu lumevarju need, kes paremat ei tunne.



Illustreerinud HELDUR LARETEI



# Veebruari tänav

AIVAR POHLAK

VEEBRUARI TÄNAVAS ON KAKSKÜMMEND ÜHEKSA MAJA. MAJAS NUMBER ÜKS ELAB HÄRRA LEEVIKE. MAJAS NUMBER KAKS ELAB PEREKOND KÜÜNAL. MAJAS NUMBER KOLM ELAB PREILI LUMI. JA NII KUNI KAHEKÜMNE KAHEKSANDANI VÄLJA, IGAS MAJAS ELAB KEEGI. KAHEKÜMNE KAHEKSANDAS, MUIDE, ELAB VEEBRUARI TÄNAVA KÕIGE VÄÄRIKAM KODANIK, PROFESSOR TALV KOOS OMA POJAGA. KAHEKÜMNE ÜHEKSAS MAJA AGA SEISAB TÜHJALT. VAID KORD NELJA AASTA TAGANT KOGUNEB SELLESSE MAJJA KUMMALINE SELTSKOND! SIIS ON MAJA AKNAD VALGUSTATUD JA TÄNAVALE KOSTAB TRALLI. HÄRRA LEEVIKE, PREILI LUMI JA PEREKOND KÜÜNAL ELAVAD TÄNAVA TEISES OTSAS NING SINNA POLE HÄÄLI KAHEKÜMNE ÜHEKSANDAST MAJAST ÕIGUPOOLEST KUULDAGI. KUID PROFESSOR TALV PEAB KOOS POJAGA KORD NELJA AASTA TAGANT OMA MAJA AKENDELE LUUGID ETTE TÕSTMA. PROFESSOR TALVELE EI MEELDI SEE PIDU, MIDA KAHEKÜMNE ÜHEKSANDAS MAJAS PEETAKSE. KUI TA AINULT TEAKS! IGA NELJA AASTA TAGANT TULEB VEEBRUARI TÄNAVALE TRALLITAMA NEIU KEVAD KOOS OMA SÕBRALIKE ABILISTEGA, KES RÕOMUSTAVAD, ET VANA TALV ENDALE ÜHE VEEBRUARI-PÄEVA JUURDE ON SAANUD.

# Metsise rõõm

JAAN RANNAP

Metsis lendas üle lummeuppunud nõmme ja kisas, mis kõri võttis: «Saab, saab, saab! Saab, saab, tõesti saab!»

Tedrepere kuulis, kihutas metsisele järele.

«Kust saab! Kust saab!»

Vastust ei olnud vaja kaugelt otsida. Saamakoht juba paistis. Läbi talvise metsa läks palgiveotee. Sula oli nõmmeletõusu libedaks võtnud. Nüüd oli liivauto käinud ja jääsele teele kruusa loopinud.

«Saab, saab, tõesti saab!» rõõmustasid linnud ja asusid kivikesi nokkima.

Talvel elavad metsised ja tedred pungadest ja okastest. See toit on aga kare ja raske seedida. Kivikesed linnu kõhus aitavad kareda toidu peeneks hõõruda.







«Mõgri» on meie loomaraamatute üsna uus sõna. Ennemalt öeldi mõgri kohta vesirott ja mõnel pool ka mullarott. Sobib ju tegelikult nii üks kui teine, kuid see, mis loodusteadlastele ei meeldi, on «rott». Mõgri on küll väga roti moodi, aga suguluses siiski enam hamstri kui rotiiga. Niisiis on mõgri, nagu ondatra ja uruhiiredki, hamsterlaste soost. Oma esimest kokkupuudet mõgriga mäletan sellest ajast, kui väikese poisina ema ja vennaga üheskoos peenramaa eest hoolitsesin. Ühel sügisel oli mingi loom porgandid peenral nõnda nahka pannud, et kui mõnd maast üles tahtsid tõmmata, jäid pihku ainult pealsed. Ema kirus mutti, sest kust võis tema teada, et mutt üldse ei söögi porgandeid, vaid hoopis tõuke, putukaid ja vihmausse. Nõnda polnud ka kõik urusuudmete ette üles maapinnale aetud mullahunnikud mitte ainult muti, vaid suures osas hoopis mõgri töö. Mõnikord nägin mõgrisid kraavides ja kord solpsatas üks mu jalge eest ääreni veega täidetud pommiaku ning sukeldus välkkiirelt.

# MÕGRI

Elukas, kelle meie peenramaanaaber kord rehaga maha löi, oli väheldase roti (rotte elas meie maja hoovis puupinude all tollal hulganisti) suurune ja peaaegu must. Eriti selgesti jäid mulle meelde ta pikad pruunikaskollased närilisehambad ja hõredate karvadega kaetud saba, midapidi looma lähemaks uurimiseks maast üles tõstsin. Oleksin ma toda mõgri osanud tähelepanelikumalt silmitseda, siis hakanuksid mulle kindlasti silma ka tema kõrvad — tillukesed veelooma kõrvad, hoopis pisemad kui rotil.

Mandri-Eestis tuntakse mõgri peaaegu pool, aga mitte nii hästi kui saartel. Läänesaartel, eriti aga väiksematel merelaidudel, on ta ju lausa nuhtlus, sest seal uuristavad mõgriid maakamara käike täis, söövad ära



õunapuujuured ja hävitavad mõnel aastal kogu juurviljasaagi. Mõgri nuhtluse vastu toodi vanasti laidudele rebased, sest varesed ja röövlinnud ei tulnud nendega enam toime. Parim rohi mõgri vastu on muidugi kärp, aga rebased ja kärbiga on see häda, et kui mõgriid enam kuskilt võtta pole, hakkavad nad linde murdma. Mõõdunud suvel Hiiumaa lähedal laiul näiteks püüdsid kärbid isegi pesadest pääsukesi kätte saada.

Mõgri paljuneb küll jõudsasti — aastas kaheks kolme pojad, kes omakorda samal suvel hakkavad sünnitama, ikka kuus-seitse poega korraga, aga ta võib kaduda niisama äkki, kui ta ilmus.

Nagu öeldud, elutsevad mõgriid vee läheduses, ent sügisel ei saa neid

keegi tagasi hoida põldudele, kartulikuuhjadesse või koguni keldritesse tungimast. Ja talveund see loom kah ei maga. Sügisel soetab ta hoopis tagavarasid nagu üks õige hamsterlane kunagi.

Rahulolematuse või virisemise on inimese iseloomujoon. Teised olendid pole kunagi mõgri vastu väielnud. Nad kas söövad mõgriid, nagu näiteks kakud, varesed, loorkullid, rongad, rebased, tuhkrud ja nirgid-kärbid. Või siis taanduvad nende ees nagu mõnikord mõnel pool tahtmata on sunnitud taanduma väiksemad uruhiired. Mõgriil on looduses oma kindel koht ja kindel osa täita, meeldigu see inimesele või mitte.

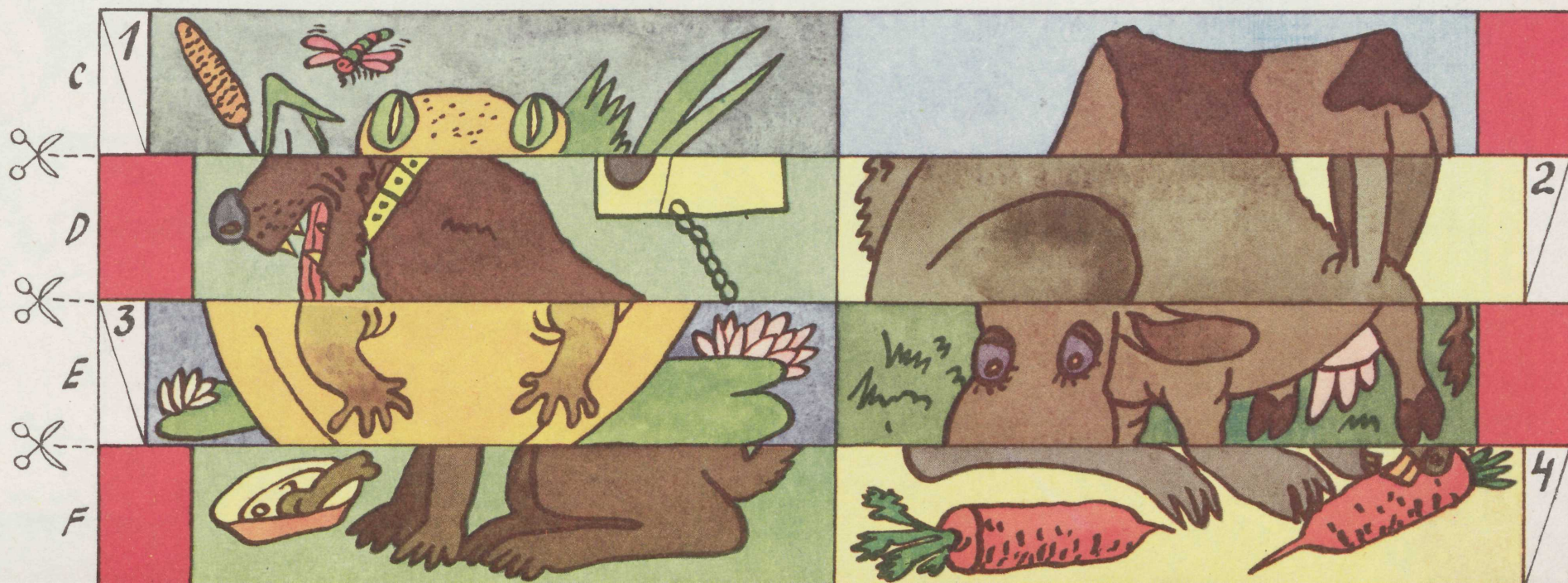
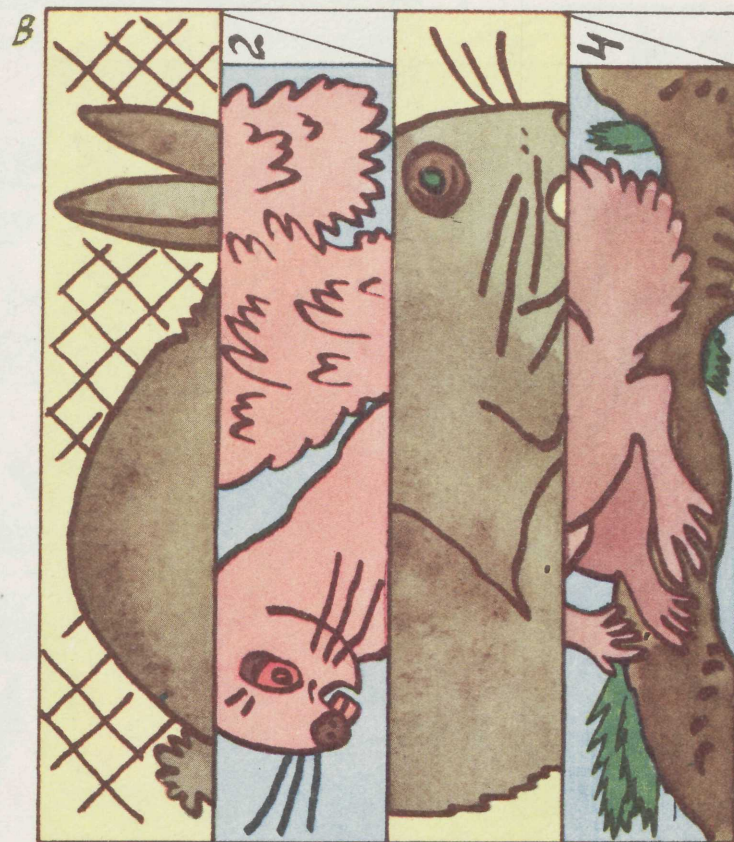
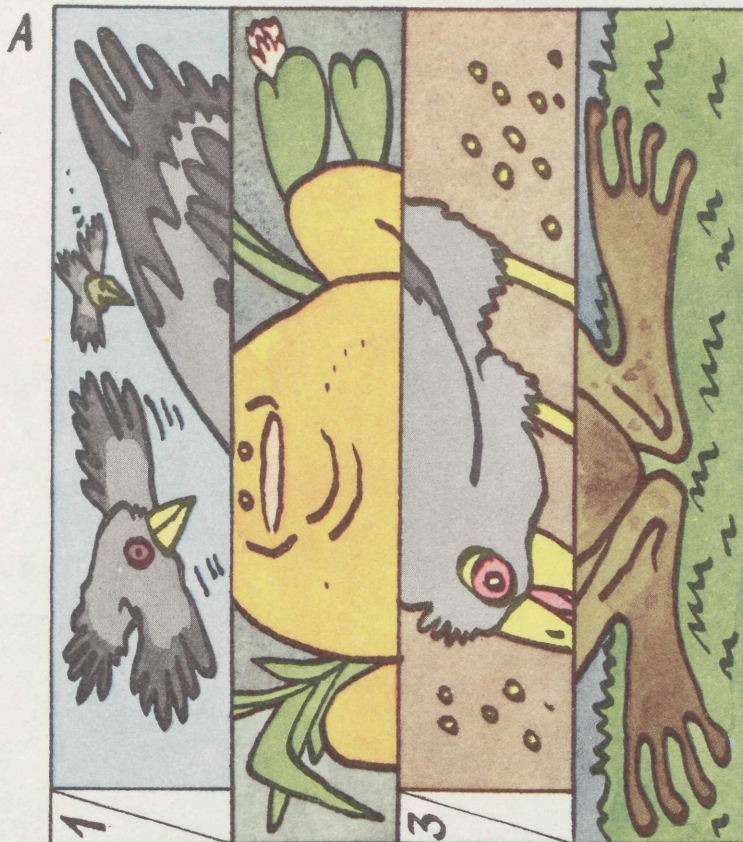


# Võlukaart

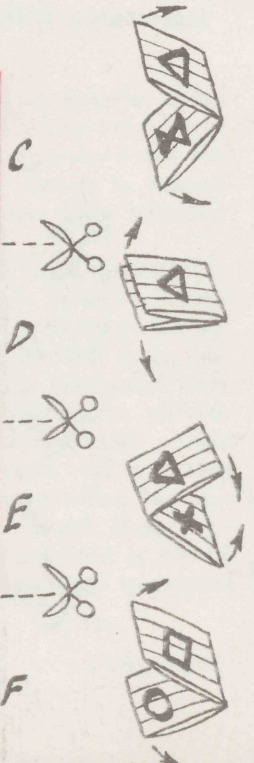
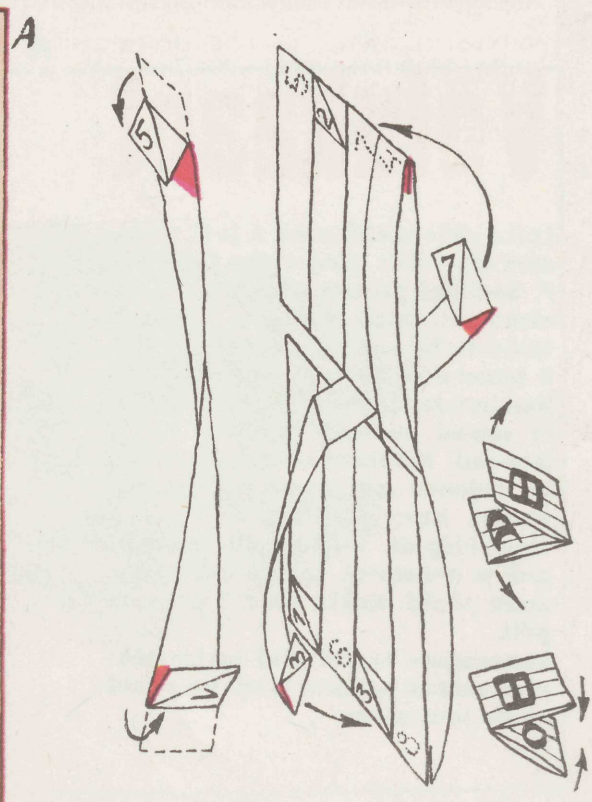
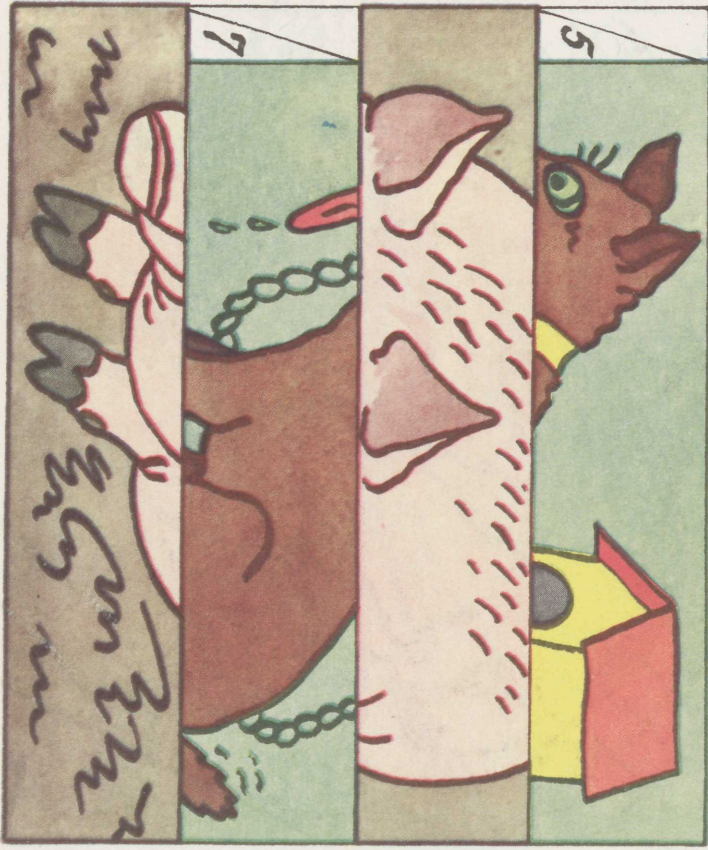
Lõika välja kaardi osad A ja B, mõlemad ühes tükis, ning 4 riba C, D, E ja F. Seejärel painuta ribade punased otsad nii, nagu näidatud joonisel. Nüüd aseta joonist jälgides osad A ja B teineteise kõrvale ning kleebi ribad nende külge. Kleepimisel jälgi, et samad numbrid kindlasti kokku lähevad. Kleepimise õigsust näitab ka kujunev pilt kummalgi kaardi-poolel. Kaart murra keskest kokku algul ühtpidi, siis teistpidi, kolmatpidi ja neljatpidi. Iga kord on näha uued pildid. Kokku saad 8 erinevat pilti.

Samasuguse kaardi võid kokku kleepida valgest paberist ja siis ise pildile peale joonistada.

Joonistanud KURTI VOOL













~~Ar 991P  
Täheks~~



Illustreerinud HELI VEIGEL

# Miks me sööme kahvliga

Vanaaja kuninga söögilauad olid hõbevaagnad ja kuldpeekrid. Kuid päris harilikku kahvlit seal polnud. Kuningas kasutas selle asemel oma kümnet sõrme. Võib-olla sööd sinagi vahel nagu vanaaja kuningas? Nõnda teeksime me kõik, kui moodi poleks läinud suured kraed. Ja mitte ainult suured, vaid lausa hiigelsuured. Pea oleks justkui lebanud suurel valgel pitsilisel liual. Üle sellise krae ei ulatanud kuningas kätt suu juurde panema. Siis tuligi käele pikendus välja mõelda.

Just sel ajal, oma nelisada aastat tagasi, rändas üks inglane Itaaliasse. Seal ta seda naljakat käepikendust nägigi. Esimesed

kahvlid olid naljaka kuju ja ainult kahe haruga. Koduteele asudes ostis rändur ka endale ühe sellise «hargi» kaasa. Inglismaal korraldas ta oma sõpradele piduliku lõuna, et kahvliga söömist näidata. Kahjuks polnud meie rändur söömiskunstis just eriti vilunud. Nii kukkuski juba esimene lihatükk patsti! kahvli otsast laudlinale. Vaesel mehel tuli oma imeriist suure naeru saatel taskusse tagasi peita. Nii unustatigi Inglismaal kahvel veel viiekümneks aastaks. Tasapisi hakkasid aga inimesed enam puhtust armastama ja kahvliga söömine läks moodi kogu maailmas.

HELI VEIGEL